

Centralizētais eksāmens par vispārējās vidējās izglītības apguvi

LATVIJAS UN PASAULES VĒSTURE

KODS

												V	E	S
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	---	---

1. daļa

Iepazīsties ar norādījumiem!

Darba lapās un atbilžu lapā ieraksti kodu, kuru tu saņēmi, ienākot eksāmena telpā!

Eksāmenā veicamo uzdevumu skaits, iegūstamo punktu skaits un paredzētais izpildes laiks:

Daļa	Uzdevumu skaits	Punktu skaits	Laiks
1. daļa	4	50	40 min
2. daļa	10	50	90 min
3. daļa	1	24	70 min

Darbu veic ar tumši zilu vai melnu pildspalvu!

Eksāmena norises laikā eksāmena vadītājs skaidrojumus par uzdevumiem nesniedz.

1. daļa

Pēc 1. daļas uzdevumu izpildes atbildes uzmanīgi ieraksti atbilžu lapā!

2. daļa

Iepazīsties ar uzdevumiem, izlasi dotos tekstus un atbildes ieraksti darba lapā!

3. daļa

Izvēlies vienu no četriem piedāvātajiem tematiem, izpildi prasīto un uzraksti strukturētu argumentētu pārspriedumu!

Raksti salasāmi!

Pie izglītojamajiem un personām, kuras piedalās eksāmena nodrošināšanā, no brīža, kad viņiem ir pieejams eksāmena materiāls, līdz eksāmena norises beigām nedrīkst atrasties ierīces (planšetdators, piezīmjdators, viedtālrunis, viedpulkstenis u. c. saziņas un informācijas apmaiņas līdzekļi), kuras nav paredzētas Valsts pārbaudes darbu norises darbību laikos.

1. uzdevums (26 punkti).**Apvelc ar apli pareizās atbildes burtu! (Katram jautājumam ir tikai viena pareiza atbilde.)**

1. Tradicionāls, no paaudzes paaudzē nodots stāsts par pasaules rašanos, dieviem, cilvēkiem, varoņiem
A referāts   **B** mīts   **C** hronika   **D** annāles
2. Zinātne, kura pēta vēsturi, izmantojot lietiskos vēstures avotus, ko iegūst izrakumos
A etnogrāfija   **B** etnoloģija   **C** arheoloģija   **D** ģeneoloģija
3. Cilvēces attīstības senākais posms, par kuru nav rakstīto vēstures avotu
A senie laiki   **B** viduslaiki   **C** aizvēsture   **D** tāda posma nav
4. Valdīšanas forma, kam raksturīga valdnieka varas apvienošana ar priesteru varu
A diktatūra   **B** teokrātija   **C** demokrātija   **D** anarhija
5. Antīkās vēstures periods, grieķu un austrumu kultūras mijiedarbības rezultātā izveidojusies kultūra
A hellēnisms   **B** doriešu kultūra   **C** barbarisms   **D** ostrakisms
6. Jūdaisma reliģiskajam kultam un izglītībai paredzēta celtnē
A baznīca   **B** kapella   **C** mošeja   **D** sinagoga
7. Zemnieku piespiedu darbs muižā viduslaikos un jaunajos laikos
A klaušas   **B** nodevas   **C** verdzība   **D** talka
8. 1517. gadā Mārtiņa Lutera sarakstītās tēzes tiek uzskatītas par sākumu
A grāmatu drukāšanai   **B** žurnālistikai   **C** plakātiem   **D** reformācijai
9. Viens no Lielo ģeogrāfisko atklājumu cēloņiem bija
A Osmāņu impērijas kontrole pār tirdzniecības ceļiem ar austrumiem
B apgaismības idejas
C baznīcas ietekmes palielināšanās
D feodālā sistēma
10. Anglijas parlamenta lēmums par nodokļu ievākšanu Ziemeļamerikas kolonijās izraisīja
A iežogojšanas politiku Anglijā   **B** Amerikas neatkarības karu
C verdzības atcelšanu ASV   **D** rūpniecības attīstību
11. Livonijas kara rezultātā Latvijas teritorijā izveidojās
A Livonijas ordeņa zemes   **B** Pārdaugavas hercogiste
C Vidzeme   **D** Latgale
12. Polijas–Zviedrijas kara cēlonis bija
A pretrunas starp katoļiem un protestantiem   **B** zviedru lielais īpatsvars Latvijas teritorijā
C poļu antisemītisms   **D** dzimtbūšanas atcelšana
13. Reformācijas rezultātā Latvijas teritorijā sāka veidoties
A rūpnīcas   **B** gadatirgi   **C** pirmā augstskola   **D** latviešu literārā valoda

Uzmanību! 1. uzdevuma turpinājums nākamajā lappusē.

1. uzdevuma turpinājums

14. 17. gs. beigās Zviedrijā un Vidzemē muižnieku valdījumā nodoto muižu atdošana atpakaļ valstij
A kolhozu veidošana   B muižu redukcija   C muižu dedzināšana   D denacionalizācija
15. Franču revolūcijas un Napoleona karu ietekmē 19. gs. Eiropas valstīs attīstās
A dzimtbūšana   B klerikālisms   C nacionālisms   D inkvizīcija
16. 19. gs. latviešu nācijas veidošanās priekšnoteikums
A dzimtbūšanas atcelšana   B baltu cilšu izveidošanās
C Pirmais pasaules karš   D neatkarīgas Latvijas valsts izveidošana
17. 1905. gada revolūcijas izpausmes Latvijas teritorijā **nebija**
A mežabrāļi   B baznīcas demonstrācijas
C kaujinieki   D svētbilžu gājieni
18. Kurš **nebija** Latvijas valsts proklamēšanas cēlonis?
A Pirmā Pasaules kara beigas   B A. Kirhenšteina valdības izveide
C revolūcija Vācijā   D Latvijas Tautas padomes izveide
19. Kurš no Latvijas Republikas valsts prezidentiem **nebija** leģitīms, jo pats sevi iecēla par valsts prezidentu?
A Jānis Čakste   B Gustavs Zemgals   C Kārlis Ulmanis   D Valdis Zatlers
20. Kurš notikums/process **nebija** Padomju Savienības „pārbūves” (*perestroikas*) rezultāts?
A Baltijas valstis atgūst neatkarību   B izjūk Varšavas līguma valstu organizācija
C nostiprinās Padomju Savienība   D ekonomikas liberalizācija, privātā sektora attīstība
21. Latviešu demokrātiskās inteliģences kustība 19. gs. 90. gados, kas propagandēja marksisma idejas
A jaunlatvieši   B Jaunā strāva   C hipiji   D disidenti
22. Pēc Pirmā pasaules kara izveidojās starptautiskā attiecību kārtība, kuru noteica
A Vestfālenes miers   B Vīnes sistēma   C Versaļas sistēma   D Potsdamas konference
23. Pilsētas daļa, kur nometināja ebrejus vai kādas noteiktas reliģijas vai profesijas pārstāvjus
A geto   B agora   C termas   D anklāvs
24. Latviešu rakstnieks, mācītājs, 1919. gadā aktīvi sadarbojās ar Latvijā dislocēto vācu spēku vadītājiem, pēc apvērsuma bija proģermāniskās valdības vadītājs
A Pēteris Stučka   B Jukums Vācietis   C Pāvels Bermonts   D Andrievs Niedra
25. Nacionālās pretestības kustības vadītājs Latvijā Otrā pasaules kara laikā, Latvijas Centrālās padomes priekšsēdētājs
A Vilis Lācis   B Jānis Balodis   C Konstantīns Čakste   D Kārlis Ulmanis
26. Lielbritānijas politiķe, konservatīvo partijas līdere, 20. gs. 80. gados Lielbritānijas premjerministre
A Terēza Meja   B Angela Merkele   C Madlēna Olbraita   D Mārgareta Tečere

2. uzdevums (5 punkti).**Atrodi norādītajam laikam atbilstošā Latvijas vēstures notikuma burtu! (Notikumu ir vairāk.)**

Laiks	Burts	Notikums
1 10. gs.		A Dzimtbūšanas atcelšana Vidzemes guberņā
2 1198		B Rīga pievienojas Hanzas pilsētu savienībai
3 1525		C vikinga Egila sirojums Kursā
4 1819		D Rīga iegūst ticības brīvību
5 1939		E Krievijas cara karaspēks iekaro Rīgu
		F krusta karu sākums Baltijā
		G „bāzu līgums” starp Latviju un PSRS

3. uzdevums (5 punkti).**Atrodi norādītajam laikam atbilstošā pasaules vēstures notikuma burtu! (Notikumu ir vairāk.)**

Gads	Burts	Notikums
1 431. p.m.ē.		A Verdenas līgums, Kārļa Lielā impērijas sadalīšana
2 843		B Vācijas atkalapvienošanās
3 1492		C Romas impērijas sadalīšana Rietumromas un Austrumromas impērijā
4 1812		D sākas Peloponēsas karš
5 1990		E Kristofors Kolumbs atklāj Ameriku
		F Napoleona karagājiens uz Krieviju
		G Anglijā tiek sasaukts parlaments

4. uzdevums (14 punkti).**Aplūko attēlus! Izvēlies pareizās atbildes burtu un apvelc to!**

1. Kuru vēstures periodu raksturo šie arheoloģiskie atradumi?

A agrais akmens laikmets
 B vēlais dzelzs laikmets
 C jaunie laiki
 D mūsdienas

2. Uz kuru laika periodu attiecināma kartoshēmā attēlotā situācija?

A 9. gs.–11. gs.
 B 13. gs.–16. gs.
 C 17. gs.–18. gs.
 D 19. gs.–20. gs.

3. Bīskaps, ar kura vārdu saista Rīgas pilsētas dibināšanu

A Meinards
 B Johans Ambundi
 C Alberts
 D Balduīns

Uzmanību! 4. uzdevuma turpinājums nākamajā lappusē.

4. uzdevuma turpinājums

4. Kurzemes un Zemgales hercogs, kurš sāka realizēt merkantilisma politiku

- A Ernsts Johans Bīrons
- B Frīdrihs Vilhelms Ketlers
- C Gothards Ketlers
- D Jēkabs Ketlers

5. Hercogam piederēja kolonijas

- A Gambija un Tobago
- B Dominika un Martinika
- C Puertoriko un Sjerraleone
- D Gvineja un Gvadalupe

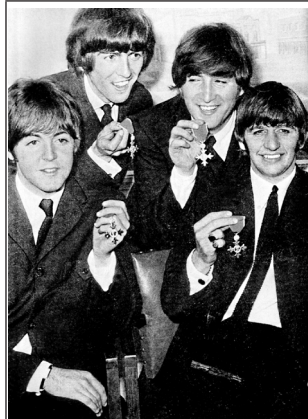
6. Merkantilisma politikas rezultātā Kurzemes–Zemgales hercogistē veiksmīgi attīstījās

- A karteļi
- B manufaktūras
- C fabrikas
- D cunftes

7. PSRS līderis, kura realizēto politiku vēsturnieki dēvē par

- A teroru
- B režīma liberalizāciju jeb „atkusni”
- C stagnāciju
- D „pārbūvi” (perestroiku)

8. Populārākā britu rokgrupa

- A The Doors
- B The Beatles (Bītli)
- C Modo
- D Līvi

9. Latvijas cilvēktiesību aizstāvības grupa, aizsāka pirmās masu politiskās akcijas „trešās atmodas” laikā

- A Helsinki 86
- B Latvijas Nacionālās neatkarības kustība (LNNK)
- C Latvijas Tautas fronte (LTF)
- D Pilsoņu kongress

10. Karikatūrā attēlotā divu valstu vienošanās tiek dēvēta par

- A Minhenes vienošanos
- B Parīzes miera konferenci
- C Molotova–Ribentropa paktu
- D Bāzu līgumu

11. Karikatūrā attēlotais notikums kļuva par cēloni

- A Pirmajam pasaules karam
- B Otrajam pasaules karam
- C Aukstajam karam
- D nebija ietekmes vēstures notikumos

12. Pieminot šo notikumu, 1989. gadā notika akcija „Baltijas ceļš”, ar to pasaulei atgādināja par

- A Latvijas padomju okupācijas sākumu
- B Latvijas atbrīvošanu no nacistiskās okupācijas
- C Baltijas valstu alianses izveidošanu
- D Baltijas dziesmu svētkiem

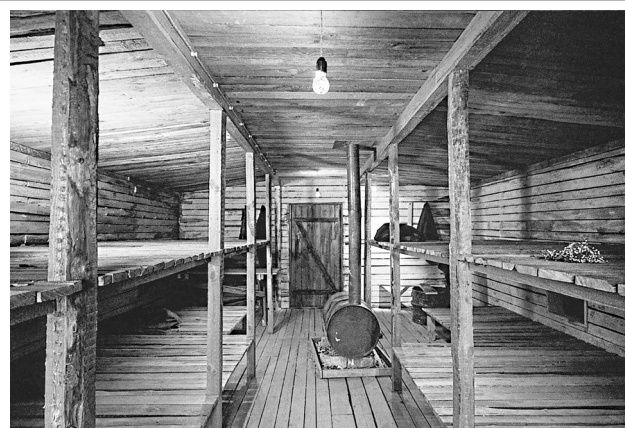
Uzmanību! 4. uzdevuma turpinājums nākamajā lappusē.

4. uzdevuma turpinājums

13. Kādam notikumam veltīts
1939. gadā Rēzeknē uzstādītais piemineklis
„Latgales Māra”?

- A Pirmie latgaliešu dziesmu svētki
- B sievietes – mātes
- C Latvijas neatkarības atjaunošana
- D Latvijas brīvības cīņas/ neatkarības karš

14. Kādu notikumu Latvijas vēsturē simboliski
attēlo abas fotogrāfijas?

- A padomju deportācijas
- B Lāčplēša diena
- C LR neatkarības iegūšana
- D Otrā pasaules kara beigas

**EKSĀMENS LATVIJAS UN PASAULES
VĒSTURĒ
12. KLASEI
2020
SKOLĒNA DARBA LAPA
2. daļa**

KODS

																			V	E	S
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	---	---

Rūpīgi iepazīsties ar uzdevumiem skolēna darba lapā un informācijas avotiem tekstu lapā! Ja nepieciešams, veic atzīmes tekstu lapā! Atbildes raksti atbilžu lapā!

1. uzdevums. Kuri žurnālistu (avots A) sarunā pieminētie fakti apstiprinās citos vēstures avotos? Kādi vēstures avotu veidi ir izmantoti? (9 punkti)

Fakts	Avota burts	Avota veids

2. uzdevums. Iepazīsties ar informācijas avotiem B un C un izpildi prasīto par Latvijas kultūrvēsturisko mantojumu! (7 punkti)

2.1. Kādu nākotnes attīstības perspektīvu avota C autors piedāvā attēlā B redzamajiem objektiem? Paskaidro, kāpēc! (2 punkti)

2.2. Uzraksti trīs vēsturiskos iemeslus, kas varēja veidot avota C autora attieksmi! (3 punkti)

2.3. Iedomājies, ka avota C teksts būtu tapis mūsdienās un ievietots apspriešanai sociālajos tīklos! Kā tu un tavs oponents vērtētu šādu aicinājumu? Pamato abus vērtējumus! (2 punkti)

3. uzdevums. Iepazīsties ar informācijas avotiem D un E! (3 punkti)

3.1. Salīdzini vācbaltiešus ar citām Latvijas mazākumtautībām un izvērtē viņu politisko atktivitāti Latvijas Republikā 20. gadsimta 20.–30. gados! (1 punkts)

3.2. Uzraksti divas darbības, ko tu veici ar avotiem, lai izvērtētu vācbaltiešu politisko atktivitāti! (2 punkti)

4. uzdevums. Izpēti informācijas avotu F, saproti tajā sniegto informāciju un izpildi prasīto! (5 punkti)

4.1. Par ko ironizēts karikatūrā? (1 punkts)

4.2. Kas, tavuprāt, karikatūrā ir patiesa informācija un kas – izdomājums? (2 punkti)

4.3. Uzraksti divus izteiksmes līdzekļus, kurus autors izmantojis, lai sasniegtu savu mērķi! (2 punkti)

5. uzdevums. Iepazīsties ar informācijas avotiem G, H, I, J, K, L un izpildi prasīto! (8 punkti)

5.1. Izlasi avotu J un uzraksti, kādu vēstures notikumu izmanto žurnālists, lai argumentētu vācbaltiešu aizbraukšanu! Izvērtē žurnālista argumenta pamatojību! (2 punkti)

5.2. Kā attieksmē pret izceļošanu uz Vāciju bija sašķēlusies Latvijas vācbaltiešu kopiena? Uzraksti divus avotos atrastus piemērus, kas raksturo dažādo attieksmi! (2 punkti)

5.3. Kā attieksmē pret vācbaltiešu izceļošanu uz Vāciju bija sašķēlusies latviešu sabiedrība? Uzraksti divus avotos atrastus piemērus, kas raksturo dažādo attieksmi! (2 punkti)

5.4. Uzraksti divus vēsturiskus notikumus, kas laika posmā no 1939. gada rudens līdz 20. gadsimta 50. gadiem mainīja daudzu vācbaltiešu attieksmi pret Latvijas valsti! (2 punkti)

6. uzdevums. Izpēti avotus G, I, K, L! Iedomājies, ka tu dzīvo 1939. gadā, esi 19 gadus vecs(a) vācbaltiešu tautības Latvijas Republikas pilsonis(e) un Latvijas iedzīvotājs vismaz desmitajā paaudzē, mācies vidusskolā! (5 punkti)

6.1. Uzraksti un pamato, kas tevi pamudinātu braukt uz Vāciju! (1 punkts)

6.2. Uzraksti un pamato, kas tevi atturētu braukt uz Vāciju! (1 punkts)

6.3. Atrodi avotos un uzraksti trīs faktus, kas ļauj izvērtēt līguma (avots G) reālo darbību un sekas! (3 punkti)

7. uzdevums. Iedomājies, ka tu publicē Twitter ziņu, ko no mūsdienām tev būtu iespēja nosūtīt Latvijas iedzīvotājiem 1939. gada 1. novembrī! Uzraksti galveno, par ko tu gribētu viņus brīdināt! Kāpēc? (2 punkti)

Rūpīgi iepazīsties ar uzdevumiem skolēna darba lapā un informācijas avotiem tekstu lapā! Izpildi prasīto! Ja nepieciešams, veic atzīmes tekstu lapā!

Avots A

No sarunas ar vēsturnieku Raimonu Cerūzi, režisoru Viesturu Kairišu un mākslas zinātnieku Imantu Lancmani TV raidījumā „Nacionālie dārgumi. 100 g kultūras” 2019. gadā

Mūsdienās par īpašo vēstures fenomenu, vācbaltiešiem, varam runāt pagātnes formā. Vācu pēdas Latvijas vēsturē iesniedzas 13. gadsimtā. Viņu ietekme aprāvās 20. gadsimta pirmajā pusē. 1939. gadā, sākoties Otrajam pasaules karam, Hitlers aicināja etniskos vāciešus pārcelties uz Vācijas okupēto Poliju. Viņš bija atdevis Baltiju Staļinam un līdz okupācijai steidzās izvākt savu rasi. Tolaik Latvijā dzīvoja 62000 vācbaltiešu. Lielākā daļa no viņiem bija spiesti Latviju pamest. Ulmanis šo procesu atbalstīja. Attieksme pret vācbaltiešiem Latvijā joprojām ir pretrunīga. Mēs esam viņus gan dēmonizējuši, gan idealizējuši. Viens no stereotipiem ir uzskats par vāciešiem kā latviešu tautas apspiedējiem. Ir radīts mīts par 700 verdzības gadiem. Taču vācbaltiešu atstātais kultūrvēsturiskais mantojums ir nenovērtējams. Kad 19. gadsimta nogalē Krievijas impērijā sākās rusifikācijas politika, vācbaltieši izvirzīja koncepciju par Latvijas un Igaunijas iedzīvotāju konsolidēšanu vienā politiskā nācijā. [...] Ar vācbaltiešiem saistās latviešu rakstu valodas aizsākumi, literārās valodas veidošanās, Bībeles tulkojumi, pirmās lugas, zemnieku brīvīšana, hērnhūtiešu Brāļu draudžu kustība un Dziesmu svētki. Arī Rundāles pils, daudzas baznīcas un Rīgas jūgendstila arhitektūra.

(<https://ltv.lsm.lv/lv/>)

Avots B

Rīgas rātslaukums

(19. gadsimta atklātne)

Cēsu pilsdrupas

(mūsdienų foto)

Kokneses pilsdrupas

(20. gadsimta sākuma atklātne)

Avots C**No raksta Latvijas presē, 1938. gads**

Mēs stāvējām (vācu) bruņniecības cietokšņa drupās. Uz latviešu zemes. Mēs redzējām smagas akmeņu kaudzes, kas stāsta par bezbēdīgām dzīrēm, par slepenām sazvērestībām un izlietām asinīm, kas stāsta par moku kambariem, par zemnieku sviedriem un lāstiem, par mūsu zemes nevainīgo jaunavu vaimanām, par bruņniecības kalpu pātagām, kas smagā darbā dzina latviešu arājus.

Un neatvairāma uzmācās doma: kādēļ ļaujām šiem bijušās varmācības un nežēlīgās necilvēcības, šiem neatbildīgās izlaidības pieminekļiem arvien vēl pacelties gandrīz vai katrā Latvijas pagastā? [...] tām jānozūd no mūsu tēvzemes kalniem [...] un jāatdod vieta jaunām, saulainām celtnēm. Jo bruņinieku pilis [...] lielāko tiesu uzceltas uz latviešu pilskalniem pēc tam, kad latviešu valdnieku pilis viņi (vācieši) bija nodedzinājuši un iznīcinājuši. Uz šiem pilskalniem jāpaceļas vai nu restaurētām seno latviešu pilīm [...], vai arī jauno laiku sabiedriskām celtnēm un pieminekļiem. [...] mēs šīs drupas nekopsim un nesargāsim kā mūsu vēstures pieminekļus, mēs tās nerādīsim kā savas vēstures lieciniekus.

(A. Kroders. *Ko lai rādām un stāstām citu zemju ļaudīm? Vārds, 1938*)

Avots D**Mazākumtautību pārstāvji Latvijas parlamentā**

Tautība	Satversmes sapulce (150 deputāti)	1. Saeima (100 deputāti)	2. Saeima (100 deputāti)	3. Saeima (100 deputāti)	4. Saeima (100 deputāti)
Krievi	4	3	4	6	6
Ebreji	10	6	5	5	3
Vācieši	7	6	5	6	6
Poļi	–	1	2	2	2
Baltkrievi	–	–	–	1	–

(*Latviešu Konversācijas vārdnīca. Rīga, 1933–1935*)

Avots E**Etnisko minoritāšu īpatsvars 1920. un 1935. g. (%)**

Tautība	1920	1935
Krievi	7,8	10,6
Ebreji	5,0	4,8
Baltkrievi	4,7	1,4
Vācieši	3,6	3,2
Poļi	3,4	2,5
Lietuvieši	1,6	1,2
Igauņi	0,6	0,4
Citi	0,5	0,4
Kopā:	27,2	24,5

(*Latviešu Konversācijas vārdnīca. Rīga, 1933–1935*)

Avots F**1922. gada karikatūra latviešu humora un satīras žurnālā „Svari”****Lojalās minoritātes**

Jelgavas vācieši iesnieguši Saeimas kandidātu listi vācu valodā, Saeimu nosaucot par „Landtag”.

Herr* Ochsenstirn**: „Es jau baidījos, ka tie Jelgavas „Jāņi” negribēs mūsu listi tā virsraksta dēļ pieņemt...”

Herr Unverschamt***: „Lai nu ar cik dumjš tāds latvietis ir, bet tik daudz jau tas saprot, ka, nosaukdami viņu Saeimu par *Reichstag*, mēs ar to izrādītu, ka ticam Latvijas valsts neatkarīgai nākotnei, bet neviens īsts vāciet's tādām absurdam taču netic.”

*herr – vāciskā uzruna „kungs”

** Ochsenstirn – vāciski „vērša pierē”;

***Unverschamt – vāciski „pārdošais”.

(Svari, 1922. gada 1. septembrī)

Avots G**No līguma par vācu tautības Latvijas pilsoņu pārvietošanu uz Vāciju, 1939. gada 30. oktobrī**

Vācijas valsts valdība, vēlēdamās apvienot vācu tautībai piederīgos Vācijas teritorijā, un Latvijas valdība, piekrīzdama vācu tautības Latvijas pilsoņu pārvietošanai uz Vāciju, nolēmusas a) šo pārvietošanu izdarīt kā vienreizēju akciju, ar ko vācu tautas grupa izstājas no Latvijas valsts kopības, [...]

I pants. Latvijas valdība apņemas atļaut no Latvijas pavalstniecības tos vācu tautības Latvijas pilsoņus, kuri līdz 1939. gada 15. decembrim labprātīgi izteic savu gribu uz visiem laikiem izstāties no Latvijas pavalstniecības un atstāt savu pastāvīgo dzīves vietu Latvijā.

Vācijas valsts valdība apņemas šīs personas pēc viņu atļaušanas no Latvijas pavalstniecības uzņemt Vācijas valstī nolūkā piešķirt viņām Vācijas pavalstniecību.

(Valdības Vēstnesis, 1939)

Avots H**No Latvijas Republikas Valsts un Ministru prezidenta Kārļa Ulmaņa runas, 1939. gada oktobrī**

Zināmu satraukumu sabiedrībā ir radījusi arī vāciešu masu aizceļošanas kustība. [...] Pavisam aplams ir ļaunprātīgais izdomājums, ka vāciešu izceļošana stāvētu kaut kādā sakarā ar jauno līgumu ar Padomju Savienību. [...] Vāciešu aizbraukšana izriet vienīgi no Vācijas valdības apsvērumiem, neatkarīgi no kaut kādiem citiem apstākļiem. Mūsu vēlēšanās ir braucējiem tikai palīdzēt izceļošanas grūtības atvieglot, bet katrs satraukums strādā tam pretī un var pat iznīcināt valdības labos nodomus. Viens satraukuma veids šinī sakarībā ir stāsti, ka arī daži latvieši gribot izceļot reizē ar vāciešiem. Kāpēc – to laikam viņi (aizbraukt gribētāji) paši zina, bet viņi maldās, ka pie mums drošība varētu tikt traucēta un ka tādēļ viņiem jāaizbraucot. Un bez tam, ja jau nu briesmas draudētu, tad jau visiem, ne jau viņiem vien, bet lai kādi ir iemesli, ja kāds grib braukt, lai brauc! (Ovācijas.) Bet lai zina, ka izbraukšana šinīs dienās ir iespējama tikai līdzīgā kārtā, kā vāciešiem – Latvijas pilsoņiem, proti, uz neatgriešanos! (Ovācijas.) [...] Varbūt šīs dienas un viņu pārbaudījumi ir svētīga lieta.

(Jaunākās Ziņas, 1939. gada 13. oktobrī, nr. 233.)

Avots I**Informācija laikrakstā „Madonas Ziņas”**

Arī mūsu novadā dzīvo diezgan daudzi vācieši, sevišķi Iršos. Pēdējā nedēļā vislielākā rosība aizceļot vērojama taisni šeit. Gandrīz vai ik mājā viss izskatās izvandīts, samētāts. Cilvēki kravājas, sien saiņus un atkal raisa vaļā, jo arvienu kaut kas vajadzīgs vēl ir palicis neiesaiņots. Un tomēr mantu ir pārāk daudz, iedzīve plaša. Viss noderētu arī jaunajā dzīvē, bet līdzī paņemt visu nevar. Pagājušās nedēļas pirmajās dienās tur valdīja gandrīz vai īsta panika. Aizbraucēji steigā pārdeva visu savu iedzīvi. Protams, pārdošanai piedāvāja visu. Sarunās var novērot, ka jaunā paaudze ar lielu dedzību grib atstāt iekoptos laukus, glītās mājas un sekot vācu vadoņa (Ādolfa Hitlera) aicinājumam. Vecā paaudze turpretim nelabprāt runā par aizceļošanu. Viņi negribot atstāt zemi, kuru kopuši viņi un viņu senči [...] viņi jūtot, ka Latvija esot viņu īstā tēvija [...] un mēs viņus saprotam.

(*Madonas Ziņas, 1939. gada 19. oktobrī*)

Avots J**Žurnāla „Sējējs” raksta fragments**

Vairāk kā 700 gadu pagājis kopš tām dienām, kas tēlotas kādā sendzirdētā dziesmā par Daugavas taurētāju un svešiniekiem, kas šie ieradušies: „Tie atstāj kuģus, malā nāk...” Šobrīd Daugavā atkal stāv kuģi, bet tagad tajos kāpj iekšā vācu tautības pilsoņi, lai dotos atpakaļ uz to zemi, no kurienes viņi kādreiz šie ieradās. Ja kāds šo ainu būtu noredzējis un tēlojis pirms dažiem gadiem, neviens tam neticētu, un tomēr tagad tas ir noticis. [...] Katrā ziņā varam cerēt, ka mūsu kultūrā latviskais turpmāk atraisīsies vēl pilnskanīgākā veidā, nekā tas bija tagad.

(*Sējējs, 1939. g. 1. novembrī*)

Avots K**No avīzes *Rigasche Rundschau* pēdējā numura, 1939. gada 23. decembrī**

Vēlreiz mēs domās pateicamies pagātnei, lai tad paļāvīgi raudzītos nākotnē. Šim brīdim, kad mēs slēdzam savus vārtus, ir ārkārtīgi liela vēsturiska nozīme, un vienīgi nākamībā mēs visā pilnībā varēsim aptvert to liktenīgo notikumu gaitu, kam pakļāvusies Baltijas vācietība, sekojot sava vadoņa (Ādolfa Hitlera) aicinājumam. Tagad, kad mēs šķiramies un tiešām ar smagu sirdi atstājam kopējo dzimteni, aizmirsīsim visu, kam gadiem ilgi šajā tautu dzīves cīņā neizbēgami bija jānostājas starp mums. Mēs negribam atcerēties to, kas mūs šķīra, bet gan to, kas bija kopējs. Mūsu uzdevums būs arī no savas puses gādāt par labu saprašanos starp latviņu un vācu tautu. Lai Dievs svētī zemi, ko mēs nekad neaizmirsīsim. [...] Mēs novēlam, lai darbs līdz ar saviem lielajiem mērķiem pastāvētu vēstures priekšā! Vecajā dzimtenē mūsu misija noslēgusies.

(*Rigasche Rundschau, 1939*)

Avots L**Raksts trimdas latviešu avīzē, 1953. gadā*****Baltijas vācieši ilgojas pēc dzimtenes***

Rietumvācijā pašlaik atrodas ap 50 000 Baltijas vāciešu. Spriežot pēc rakstiem viņu preses izdevumos un sanāksmēs izteiktiem uzskatiem, Baltijas vācieši neieskata sevi par vācu tautas sastāvdaļu un ilgojas nokļūt atpakaļ savā vecajā dzimtenē. Vāciju viņi ieskata par pagaidu patvēruma vietu un jūtas tur sveši. Baltijas vācieši grib tuvināties latviešiem, igauņiem un lietuviešiem, lai kopīgi cīnītos par dzimtenes atbrīvošanu. Viņi izteikuši arī gatavību sniegt palīdzību latviešu, igauņu un lietuviešu bēgļiem. Baltijas vāciešu organizācijas ierosinājušas iesniegt kopā ar latviešu, igauņu un lietuviešu organizācijām memorandu Rietumvācijas valdībai par bēgļu stāvokļa uzlabošanu.

Mēnešrakstā *Baltische Rundschau* izcēlusies polemika par baltvācu lomu Hitlera okupācijas laikā. Kāds Šūlmans pārmeta saviem tautas brāļiem, ka daudzi no tiem atbalstījuši Hitleru. Viņam atbildējis barons Vrangels, aizrādot, ka tikai maza daļa baltvāciešu esot bijuši aktīvi Hitlera atbalstītāji. Baltijas vācietis Sābers nesen runāja (Rietum) Berlīnes (radio) raidītājā par Baltijas valstu likteni. Runātājs karsti aizstāvēja Baltijas valstu tiesības uz brīvību un attēloja komunistu briesmu darbus Baltijā. Viņš beidza savu runu vārdiem: „Baltijas valstis pieder pie Eiropas. Neaizmirstiet mūs, lūdziet par mums!”

(*Latvija Amerikā, 1953., nr. 13*)

3. DAĻA

Izvēlētā temata numuru ieraksti atbilžu lapā norādītajā vietā pie katra uzdevuma!

1. Apgaismības ideju ietekme uz turpmākajiem vēstures procesiem.
2. Latgales vēsturiskā attīstība 17.–20. gs.
3. Otrā pasaules kara sekas Eiropā.
4. PSKP CK ģenerāļsekretāru realizētās politikas ietekme pēckara Padomju Latvijā.

VISC

Vaļņu ielā 2, Rīgā, LV-1050

Eksāmens Latvijas un pasaules vēsturē 12. klasei

3. daļa

2020

3. DAĻA

Izvēlētā temata numuru ieraksti atbilžu lapā norādītajā vietā pie katra uzdevuma!

1. Apgaismības ideju ietekme uz turpmākajiem vēstures procesiem.
2. Latgales vēsturiskā attīstība 17.–20. gs.
3. Otrā pasaules kara sekas Eiropā.
4. PSKP CK ģenerāļsekretāru realizētās politikas ietekme pēckara Padomju Latvijā.

VISC

Vaļņu ielā 2, Rīgā, LV-1050

KODS

V E S

EKSĀMENS LATVIJAS UN PASAULES VĒSTURĒ
12. klasei
2020
SKOLĒNA ATBILŽU LAPA
1. daļa

1. uzdevums. Ar "X" atzīmē izvēlēto atbildi!

	A	B	C	D
1.	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	☐
6.	☐	☐	☐	☐
7.	☐	☐	☐	☐
8.	☐	☐	☐	☐
9.	☐	☐	☐	☐
10.	☐	☐	☐	☐
11.	☐	☐	☐	☐
12.	☐	☐	☐	☐
13.	☐	☐	☐	☐
14.	☐	☐	☐	☐
15.	☐	☐	☐	☐
16.	☐	☐	☐	☐
17.	☐	☐	☐	☐
18.	☐	☐	☐	☐
19.	☐	☐	☐	☐
20.	☐	☐	☐	☐
21.	☐	☐	☐	☐
22.	☐	☐	☐	☐
23.	☐	☐	☐	☐
24.	☐	☐	☐	☐
25.	☐	☐	☐	☐
26.	☐	☐	☐	☐

Kļūdu labojumam

	A	B	C	D
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

2. uzdevums. Ar "X" atzīmē izvēlēto atbildi!

	A	B	C	D	E	F	G
1.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kļūdu labojumam

	A	B	C	D	E	F	G
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3. uzdevums. Ar "X" atzīmē izvēlēto atbildi!

	A	B	C	D	E	F	G
1.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kļūdu labojumam

	A	B	C	D	E	F	G
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

4. uzdevums. Ar "X" atzīmē izvēlēto atbildi!

	A	B	C	D
1.	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	☐
6.	☐	☐	☐	☐
7.	☐	☐	☐	☐
8.	☐	☐	☐	☐
9.	☐	☐	☐	☐
10.	☐	☐	☐	☐
11.	☐	☐	☐	☐
12.	☐	☐	☐	☐
13.	☐	☐	☐	☐
14.	☐	☐	☐	☐

Kļūdu labojumam

	A	B	C	D
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

**CENTRALIZĒTAIS EKSĀMENS
LATVIJAS UN PASAULES VĒSTURĒ
12. KLASEI
2020
SKOLĒNA ATBILŽU LAPA
2. daļa**

KODS

												V	E	S
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	----------	----------	----------

Norādījumi

Atbilžu lapā raksti skolēna darba lapā norādīto uzdevumu atbildes! Atbildes raksti tikai uzdevumam paredzētajā vietā, neraksti pāri atbildei paredzētā laukuma robežām! Raksti salasāmi!

1. uzdevums (9 punkti)

Fakts	Avota burts	Avota veids

2. uzdevums (7 punkti)

<p>2.1. Perspektīva</p> <p>Paskaidrojums</p> <p>2.2. • • •</p> <p>2.3. Tavs vērtējums un pamatojums</p> <p>Oponenta vērtējums un pamatojums</p>
---

3. uzdevums (3 punkti)

3.1.

3.2.

4. uzdevums (5 punkti)

4.1.

4.2.

Patiesa informācija

Izdomājums

4.3.

•

•

5. uzdevums (8 punkti)

5.1.

Vēstures notikums

Argumenta vērtējums

5.2.

Attieksme

Piemērs

Attieksme

Piemērs

5.3.

Attieksme

Piemērs

Attieksme

Piemērs

5.4.

-
-

6. uzdevums (5 punkti)

6.1.

6.2.

6.3.

-
-
-

7. uzdevums (2 punkti)

**CENTRALIZĒTAIS EKSĀMENS
LATVIJAS UN PASAULES VĒSTURĒ
12. KLASEI
2020
SKOLĒNA ATBILŽU LAPA
3. daļa**

KODS

																V	E	S
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	----------	----------	----------

Norādījumi

*Atbildes raksti tikai uzdevumam paredzētajā vietā, neraksti pāri atbildei paredzētā laukuma robežām!
Raksti salasāmi!*

Izvēlies vienu no tematiem, kurus tev izsniegs eksāmena darba vadītājs un izpildi prasīto! Temata Nr. ieraksti norādītajā vietā pie katra uzdevuma!

Temata Nr. _____

1. uzdevums *Uzraksti vēstures jēdzienu, kas saistīti ar izvēlēto tematu, un izskaidro to!*

(2 punkti)

Temata Nr. _____

Jēdziens

Skaidrojums

2. uzdevums *Uzraksti ar tematu saistītu vēstures faktu (konkrētu vēstures notikumu)! Uzrakstītajam vēstures faktam uzraksti vienu tā cēloni un sekas! (3 punkti)*

Temata Nr. _____

Fakts

Cēlonis

Sekas

3. uzdevums Uzraksti argumentētu pārspriedumu par izvēlēto tematu (apmēram 200 vārdu)! Izvirzi un pamato savu viedokli, strukturē saturu, izmanto atbilstošus vēstures faktus un jēdzienus, uzraksti secinājumus! (12 punkti)

Temata Nr. _____